

DATA ABOUT THE AUTHORS

Boiko Olena, Ph.D., Senior Scientist, National Academy of Sciences of Ukraine Fellow, winner of the President of Ukraine for the premiums of young scientists ved.n.s. Division of ynnovatsyonnoy politics, economy and high tech SU organization «Institute of Economics and prediction of NAS of Ukraine»

Kucherenko Svitlana, PhD, Assistant Professor of Economics Department,

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Str. Sukhomlinsky 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine

e-mail: ksvetau@i.ua

УДК 336

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-19-23>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ

Микитюк І. С.

Актуальність теми дослідження. Розробка і освоєння сучасних комп'ютерних систем та їх програмне забезпечення відкривають для казначейської служби широкі можливості щодо підвищення дієвості та ефективності функціонування казначейської системи обслуговування бюджетів усіх рівнів, поліпшення якості фінансових послуг, які надаються органами казначейства, що обумовлює актуальність тематики даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань, пов'язаних з упровадженням новітніх інформаційних технологій, інформаційного забезпечення потреб казначейства сучасними технологіями висвітлювалися в науковій літературі такими вченими, як В. М. Вдовін, Г. А. Титоренко, М. А. Абросимова, Т. Б. Кублікова, Е. І. Курганська, Ю. О. Голинський, Л. М. Луців, О. О. Скорик, О. М. Севаст'єєва, Л. Гордієнко та іншими. Проте, незважаючи на існуючі наукові дослідження, питання цифровізації Державної казначейської служби України не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого дослідження.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. З урахуванням постійних трансформаційних процесів в органах Казначейства практично немає наукових праць, присвячених упровадженню цифровізації в органах Казначейства.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданнями дослідження є розкриття сутності цифровізації Казначейства, завдань, мети та принципів цифровізації. Метою статті є дослідження теоретичних основ цифровізації органів Казначейства.

Метод або методологія проведення дослідження. В статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, аналізу, синтезу.

Викладення основного матеріалу. Розкрито сутність та необхідність цифровізації діяльності органів Казначейств. Визначено завдання, принципи та мету цифровізації. Здійснено аналіз та визначено теоретичні засади цифровізації.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в процесі формування стратегії цифровізації органів Казначейства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Обґрунтованість теоретичних засад цифровізації Казначейства, із визначенням її мети, завдань та принципів є вагомим умовою розробки стратегії цифровізації органів Казначейства. З огляду на трансформаційні процеси розвитку казначейського обслуговування бюджетних коштів вагомими є питання нового та удосконалення наявного інструментарію стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур і потребують подальших досліджень.

Ключові слова: казначейство, цифровізація, інформаційні технології, цифрова трансформація, автоматизовані інформаційні системи.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАИНЫ

Микитюк И. С.

Ключевые слова: казначейство, цифровизация, информационные технологии, цифровая трансформация, автоматизированные информационные системы.

THEORETICAL PRINCIPLES OF DIGITALIZATION OF THE TREASURY OF UKRAINE

Mykytyuk Igor

Relevance of the research topic. The development and mastering of modern computer systems and their software open up wide opportunities for the treasury service to increase the effectiveness and efficiency of the functioning of the treasury system of servicing budgets at all levels, improving the quality of financial services provided by the treasury bodies, which determines the relevance of the topic of this study.

Analysis of recent research and publications. Studies of issues related to the introduction of the latest information technologies, information support of the Treasury's needs with modern technologies were covered in the scientific literature by such scientists as V. M. Vdovin, G. A. Tytorenko, M. A. Abrosymova, T. B. Kublikova, E. I. Kurganska, Yu. O. Golynskyi, L. M. Lutsiv, O. O. Skoryk, O. M. Sevasteeva, L. Gordienko and others. However, despite existing scientific research, the issues of digitalization of the State Treasury Service of Ukraine do not lose their relevance and require further research.

Highlighting unexplored parts of the general problem. Taking into account the constant transformation processes in the Treasury bodies, there are practically no scientific works devoted to the implementation of digitalization in the Treasury bodies.

Setting the task, the goal of the research. The tasks of the study are to reveal the essence of the digitalization of the Treasury, tasks, goals and principles of digitalization. The purpose of the article is to study the theoretical foundations of the digitalization of Treasury bodies.

Method or methodology of research. The article uses a set of scientific research methods: system approach, analysis, synthesis.

Presentation of the main material. The essence and necessity of digitalization of activities of Treasury bodies is revealed. The tasks, principles and purpose of digitalization are determined. The analysis is carried out and the theoretical foundations of digitalization are defined.

Field of application of results. The results of the study can be used in the process of forming a strategy for the digitalization of Treasury bodies.

Conclusions from this study and prospects for further research in this direction. The validity of the theoretical foundations of the digitalization of the Treasury, with the determination of its purpose, tasks and principles, is a valid condition for the development of a strategy for the digitalization of the Treasury's bodies. In view of the transformational processes of the development of the treasury service of budget funds, the issues of new and improvement of the existing tools of standardization and optimization of advanced information technologies, aimed at the modernization and unification of treasury procedures, are significant and require further research

Keywords: treasury, digitization, information technologies, digital transformation, automated information systems.

JEL Classification: O10, L86

Актуальність теми дослідження. Останніми роками проводиться активна політика щодо впровадження цифровізації усіх сфер суспільства з метою забезпечення прискорення соціально-економічного розвитку. Цьому значною мірою сприяє цифровізація державного управління (електронне (е-) урядування) та сфер відповідальності держави. Спрямованість на надання якісних послуг за допомогою використання широкого спектра цифрового інструментарію сьогодні є одним із пріоритетних завдань реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів. Розробка і освоєння сучасних комп'ютерних систем та їх програмне забезпечення відкривають для казначейської служби широкі можливості щодо підвищення дієвості та ефективності функціонування казначейської системи обслуговування бюджетів усіх рівнів, спрямованої на зміцнення фінансової системи, дотримання принципів повноти, ефективності та результативності, цільового використання бюджетних коштів, поліпшення якості фінансових послуг, які надаються органами казначейства, що і обумовлює актуальність тематики даного дослідження.

Постановка проблеми. Важливим завданням впровадження сучасних інформаційних технологій в органах Казначейства є визначення теоретичних основ цифровізації Казначейства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань, пов'язаних з впровадженням новітніх інформаційних технологій, інформаційного забезпечення потреб казначейства сучасними технологіями висвітлювалися в наукових працях такими вченими, як Т. Б. Кублікова, Е. І. Курганська, Ю. О. Голинський, Л. М. Луців, О. О. Скорик, О. М. Севастеева, Л. Гордієнко та іншими. Проте, незважаючи на існуючі наукові дослідження, питання інформаційної модернізації в системі Державної казначейської служби України не втрачають своєї актуальності і потребують подальшого дослідження.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. З урахуванням постійних трансформаційних процесів в органах Казначейства практично відсутні наукові праці, присвячені впровадженню цифровізації в органах Казначейства.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданнями дослідження є розкриття сутності цифровізації Казначейства, завдань, мети та принципів цифровізації. Метою статті є дослідження теоретичних основ цифровізації органів Казначейства.

Викладення основного матеріалу. Кабінетом Міністрів України, від 17 січня 2018 р. № 67-р було ухвалено розпорядження «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки». Згідно з цією концепцією «Цифровізація» - насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір[1]. Основною метою цифровізації є досягнення цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності. Цифрова трансформація – це процес переходу до нових способів діяльності підприємства шляхом

впровадження цифрових технологій та цифрових сервісів, що базується на стратегічному партнерстві всіх зацікавлених сторін та одночасної розробки програмного забезпечення, цифрової трансформації та оцінки рівня цифрової трансформації підприємства. [2]

Впровадження цифрових технологій відбувається в усіх напрямках фінансової діяльності країни. Протягом останніх років було досягнуто значного прогресу в розбудові системи управління державними фінансами. 17 листопада 2021 року на засіданні Уряду було прийнято розпорядження «Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [3]. Реалізація даного розпорядження буде сприяти подальшій цифровій трансформації системи управління державними фінансами. У рамках цього акта передбачено: централізацію управління ІТ-шляхом впровадження єдиних ІТ-стандартів, розбудова Єдиної інформаційно-телекомунікаційної системи СУДФ; впровадження електронних послуг; унеможливлення впливу людського фактора на автоматичну обробку інформації; збереження та посилення кадрового потенціалу з метою забезпечення підвищення рівня якості та доступності ІТС, що входять до складу ЄІТС системи управління державними фінансами; захист інформації, яка обробляється в ЄІТС системи управління державними фінансами; створення єдиної хмари системи управління державними фінансами, яка буде в себе включати обчислювальні потужності діючих ЦОД Мінфіну, Держмитслужби, Казначейства, ДПС, Держаудитслужби, Держфінмоніторингу (лише в частині обробки інформації, яка не має грифу обмеження доступу); створення міжвідомчого сховища даних та вузла аварійного відновлення (резервного сховища); заохочення до використання принципу відкритого вихідного коду, і розробку програмного забезпечення методами спільного створення, спільного використання та повторного використання в організації.

Безпосереднім учасником реформаційних перетворень у державному секторі, у тому числі і в бюджетній сфері є Казначейство України. Ядром побудови єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є повна автоматизація процесу касового виконання бюджету, що забезпечує оптимізацію комплексного бюджетного обліку, фінансового контролю та ефективне управління державними фінансовими ресурсами. Основним призначенням автоматизованої інформаційної системи казначейства є узгодження і забезпечення взаємодії казначейських органів усіх рівнів між собою і з іншими учасниками бюджетного процесу, їх оперативне інформаційне забезпечення, автоматизацію основних процесів, організацію систем зв'язку і централізованої передачі даних [4]. Органи Казначейства у своїй діяльності використовують сучасні автоматизовані інформаційні системи (далі – АІС), які дозволяють виконувати різноманітні та складні завдання. Структура АІС органів Казначейства залежить від їх повноважень, характеру виконуваних функцій та завдань, що вирішуються; порядку проведення казначейських операцій, нормативно-правової бази; внутрішньої організаційної структури тощо. Основним призначенням АІС казначейства є узгодження та забезпечення внутрішньої взаємодії органів Казначейства усіх рівнів між собою та з усіма учасниками бюджетного процесу, їхнє оперативне інформаційне забезпечення, автоматизація казначейських процесів, організація систем зв'язку, передачі та збереження даних.

Сьогодні органи Державної казначейської служби України забезпечують прозоре виконання бюджетів усіх рівнів, здійснюють якісне казначейське обслуговування бюджетів із залученням інформаційних казначейських технологій. В сучасних умовах неможливо уявити ефективну діяльність Казначейства без використання сучасних інформаційних автоматизованих систем та технологій. Від надійності роботи інформаційної системи багато в чому залежить успішність виконання органами Казначейства покладених на них функціональних повноважень. Тому важливим є обґрунтування теоретичних засад цифровізації органів Казначейства, тобто розкриття сутності, мети, завдань та принципів цифровізації.

Розробка і використання сучасних комп'ютерних систем та їх програмне забезпечення відкривають для казначейської служби широкі можливості для вдосконалення процесів казначейського обслуговування бюджетів різних рівнів. У сучасному розумінні цифровізація казначейства – це інфраструктура діяльності, заснована на інформаційних та комп'ютерних цифрових технологіях, кіберфізичних системах, штучному інтелекті, а цифрова трансформація – це процес, завдяки якому органи Казначейства з використанням цифрових технологій переходять на новий рівень організації роботи та відносин між партнерами, клієнтами та працівниками.

Цей процес диктує власні правила подальшого розвитку Державної казначейської служби України. Упровадження сучасних інформаційних технологій в органах Казначейства дозволить створити якісно нові форми організації діяльності органів Казначейства та їхніх структурних підрозділів, оптимізувати взаємодію з органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, а також покращить якість обслуговування клієнтів Казначейства [5].

Метою цифровізації Державної казначейської служби України є підвищення дієвості і ефективності функціонування системи казначейського обслуговування бюджетів за рахунок використання сучасних методів обробки інформації, централізації ІТ-ресурсів системи, значного збільшення компетенцій у сфері інформаційних технологій, посилення кадрового складу, застосування визнаних світових практик і стандартів управління інформаційними технологіями, безперервної модернізації та удосконалення багаторівневої інформаційно-обчислювальної системи ДКСУ.

Виходячи із вищезазначеного до основних завдань цифровізації Державної казначейської служби України слід віднести: розвинути діючу ІТС ДКСУ до системи електронного казначейства (e-treasury) з централізованою системою обробки інформації та юридично значимим внутрішнім і зовнішнім електронним документообігом; оптимізувати процес казначейського обслуговування бюджетних коштів шляхом

запровадження електронної форми обслуговування клієнтів з використанням надійних засобів ЕЦП та сучасних інтернет-технологій; посилити інформаційну безпеку та захист даних; інтегрувати систему «Електронне казначейство» (e-treasury) з системою «Електронний уряд» (e-government); спростити та вдосконалити адміністрування інформаційних ресурсів. Успішне досягнення поставлених завдань потребує активного процесу розробки і впровадження принципово нових казначейських інформаційних технологій у супроводженні казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів, оптимізації взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Зазначимо, що впровадження сучасних інформаційних технологій щодо казначейського обслуговування бюджетних коштів потребує дотримання наступних основних принципів:

- використання лише найновіших досягнень галузі новітніх технологій;
- забезпечення достовірності даних, використання електронного цифрового підпису;
- логічна єдність запроваджених змін, їх послідовність та економічність інвестицій;
- уніфікація технічних стандартів із забезпеченням максимальної сумісності;
- простота і систематизованість;
- високий рівень інформаційної безпеки і забезпечення конфіденційності;
- повна інтеграція з іншими інформаційними ресурсами та системами органів державної влади та місцевого самоврядування;
- загальна прозорість та доступність інформації;
- високий рівень стабільності функціонування системи, її відмовостійкість та гарантії збереження даних (можливість використовувати відновлення даних у випадку настання непередбачуваних негативних явищ, що могли би призвести до фізичної чи віртуальної їх втрати) [6, с. 149].

Слід зазначити, що проблеми, пов'язані із впровадженням сучасних інформаційних технологій у діяльність органів Державної казначейської служби України, мають загальновідомчий характер, не можуть бути розв'язані тільки органами Державної казначейської служби України і потребують загальнодержавного вирішення. Для вирішення проблем, що пов'язані із впровадженням сучасних інформаційних технологій у діяльність органів Державної казначейської служби України, необхідно мати: відповідне нормативно-правове законодавство, яке має визначити принципи та завдання цифровізації, забезпечити виконання плану заходів по цифровізації Казначейства; розвинену цифрову інфраструктуру; ефективну систему захисту даних, довірчих послуг; розвиток серверів; відповідний кваліфікований персонал, що володіє специфічними навичками та компетенціями для повноцінної інтеграції у цифровий простір.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. З урахуванням постійних трансформаційних процесів в органах Казначейства дослідження проблем впровадження сучасних інформаційних технологій у сфері казначейського обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів і надалі зберігає свою актуальність та своєчасність.

Використання сучасних методів оброблення інформації, безперервної модернізації та вдосконалення інформаційних технологій, які використовують органи Казначейства, дозволяє підвищити дієвість і ефективність функціонування системи казначейського обслуговування клієнтів. Обґрунтованість теоретичних засад цифровізації Казначейства із визначенням її мети, завдань та принципів є вагомим умовою розробки стратегії цифровізації органів Казначейства. З огляду на трансформаційні процеси розвитку казначейського обслуговування бюджетних коштів важливими є питання нового та удосконалення наявного інструментарію стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур, забезпечення підвищення ефективності, прозорості та доступності інформації у сфері державних фінансів і потребують подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
2. Нікітін Ю. О., Кульчицький О. І. Цифрова парадигма як основа визначень: цифровий бізнес, цифрове підприємство, цифрова трансформація. Маркетинг і цифрові технології. Том 3, № 4, 2019.
3. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>
4. Скорик О. О. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf
5. Концепція розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015–2017 роки : Наказ Державної казначейської служби України від 18.02.2015 р. №17-10/202-2929. Верховна Рада України. URL: http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13046%3A2015-2017-le-treasuryr&catid=481%3A2015-08-06-11-54-00&Itemid=3172&lang=ua
6. Голинський Ю. О., Луців Л. М. Модернізація інформаційної системи казначейського обслуговування бюджетів. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 15. С. 149–152.

References

1. Pro skhvalennya Kontseptsii rozvytku tsyvrovoy ekonomiky ta suspil'stva Ukrayiny na 2018–2020 roky ta zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo yiyi realizatsiyi: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 17 sichnya 2018 r. № 67-r. [On the approval of the Concept for the Development of the Digital Economy and Society of Ukraine for 2018–2020 and the approval of the plan of measures for its implementation: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 17, 2018 No. 67-r.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
2. Nikitin Yu. O., Kul'chyts'kyi O. I. (2019). Tsyfrova paradyhma yak osnova vyznachen': tsyfrovyi biznes, tsyfrove pidpryyemstvo, tsyfrova transformatsiya [The digital paradigm as the basis of definitions: digital business, digital enterprise, digital transformation] Marketynh i tsyfrovi tekhnolohiyi, Tom 3, No 4.
3. Stratehiya zdiysnennya tsyrovoho rozvytku, tsyfrovoykh transformatsiy i tsyfrovizatsiyi systemy upravlinnya derzhavnymy finansamy na period do 2025 roku. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 17 lystopada 2021 r. No 1467-r. [Strategy for implementation of digital development, digital transformations and digitalization of the state finance management system for the period until 2025. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 17, 2021 No. 1467]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>
4. Skoryk O. O. (2018). Informatsiyni tekhnolohiyi systemy kaznacheys'koho obsluhovuvannya: suchasnyy stan ta perspektyvy yikh udoskonalennya [Information technologies of the treasury service system: current state and prospects for their improvement] Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf
5. Kontseptsiya rozvytku informatsiynykh tekhnolohiy Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrayiny na 2015–2017 roky : Nakaz Derzhavnoyi kaznacheys'koyi sluzhby Ukrayiny vid 18.02.2015 p. No17-10/202-2929 [Concept of information technology development of the State Treasury Service of Ukraine for 2015–2017: Order of the State Treasury Service of Ukraine dated February 18, 2015 p. No. 17-10/202-2929] Verkhovna Rada Ukrayiny. URL: http://desn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=13046%3A2015-2017-le-treasuryr&catid=481%3A2015-08-06-11-54-00&Itemid=3172&lang=ua
6. Holyns'kyi Yu. O., Lutsiv L. M. (2015). Modernizatsiya informatsiynoyi systemy kaznacheys'koho obsluhovuvannya byudzhetiv [Modernization of the information system of treasury service of budgets]. Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu, 15. 149–152.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Микитюк Ігор Сергійович, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Київський національний торговельно- економічний університет
м. Київ, вул. Кавказька 9, кв.49
e-mail: mikityuck@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5523-0485>

DATA ABOUT THE AUTHOR

Mykytyuk Igor, PhD in Economics, Associate Professor of Finance,
Kyiv National University of Trade and Economics,
9, Kavkazskaya st. 49, Kyiv
e-mail: mikityuck@ukr.net

УДК 331.101.6

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-23-29>**ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ**

**Чабан Г. В.,
Чабан В. Г.**

Актуальність теми дослідження полягає в тому що, підвищення продуктивності праці є актуальним завданням усіх рівнів економіки. Продуктивність праці є основою довгострокового економічного зростання та запорукою конкурентоспроможності. Україна має потенційні можливості вирішити завдання підвищення продуктивності праці застосовуючи інноваційні фактори для її підвищення. З цією метою в країні вивчаються та аналізуються праці вчених, практичний досвід, природний потенціал та інші можливості для підвищення продуктивності праці.

Постановка проблеми. Хоча існує багато напрямів застосування інноваційних факторів підвищення продуктивності праці потрібно по-перше, пошуку нових і вдосконалення існуючих способів підвищення продуктивності праці. Тому високий рівень продуктивності праці є основною умовою ефективного функціонування підприємства в ринкових умовах, оскільки цей показник є одним із головних факторів конкурентоспроможності, отже, підвищення рівень життя. Тільки обравши інноваційний шлях